

rituál turínské koně

host

”

“

**martin
skořepa**

**rituál
turínského
koně**

**rituál
turínského
koně**

**martin
skořepa**

**brno
2019**

Vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury ČR

~~~~~  
Cover art credit: Rijksmuseum  
van Oudheden, Leiden ([goo.gl/oVW4Yh](https://goo.gl/oVW4Yh)),  
CC BY-SA 3.0, modified

~~~~~  
© Martin Skořepa, 2019

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2019
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-838-3 (PDF)

ISBN 978-80-7577-839-0 (ePUB)

ISBN 978-80-7577-840-6 (MobiPocket)

**Knížka pro děti, jejichž
rodiče mají alzheimera**

**Věnováno kamarádům, kteří jimi
zůstanou i po dočtení**

**„Spatřili ho [...], ale někteří pochybovali.“
(Matouš 28,17)**

9...

po sto dnech (16.—18. 11. 2016)

Ašerovským městským parkem se prohání víchr a z modřínů smetává narezlé jehličí. Danu v telefonu sotva slyším. Závany větru, které nám odtrhávají slova od uší (jako dítě jsem tohle počasí nesnášel; zvěstovalo, že zima teprve přijde), tvoří výmluvnou stafáž našemu nyníššímu nenaslouchání. Zatímco dřív jsme si vzrušeně skákali do řeči, nyní dáváme přednost zdvořilému odkašlávání. Dva bojácní ušáci, kteří se nemohou vyhrabat z frustrace, že tento rozbíhavý svět neovládají a přestávají mu rozumět. Snažíme se proto po vzoru ostatních založit alespoň nějaké miniaturní impérium, aby si jeden druhého podrobil.

Marně se chci Daně mezi poryvy větru něčím vnutit. Ani podotek, že zítra uplyne sto dní, co jsem se přesunul do Ašerova, nás neodšpuntuje. Každá

10...

věta se dusivě táhne. Dana se sotva poptává, jak mi dopadla poslední kontrola u onkologa, a položí to.

Během výroční noci jsem nevstával šestkrát, nýbrž pouze jednou. Maminka dostane čistou plenu a oba spokojeně usneme.

Sen, do něhož jsem se propadl, si vybavím i s podrobnostmi. S Mojmírem míříme k jakémusi slanému jezeru, sevřenému skalnatými srázy. Povrch vysočiny nenarušuje jediný keř nebo skřek nějakého nenažrance. Scenérii osvětluje prudké slunce. Před jeho paprsky se nijak nechráníme, patrně ani nejsme oblečení (snící já se tím vůbec nezabývá), nestěžujeme si na horko nebo žízeň, necítíme se ničím ohroženi.

Od temně modré hladiny nás oddělují velké kamenné plotny s prudkými zlomy, které naši chůzi znesnadňují. Pokud nám noha v nějaké škvíře uvízne, sprostě zaklejeme, aniž by nás to příliš vyvádělo z míry.

Probouzím se v okamžiku, kdy Mojmír zrovna někoho pomlouvá; dělá to co ho znám. Výjimečně není neodvolatelně sarkastický. Z jakési nevinně mizogynní poznámky dostáváme oba nepolevující záchvat smíchu, který se svlečenou krajinou nese jako letící pták.

11...

Slyším, jak vrzá mámina postel. Cupitání na záchod. Po nějaké chvíli se ozve škrtnutí zápalkou. Než vzkypí mléko, rozespale hmátnu pro komentář k Matoušovu evangeliu, abych si z něho ukořistil alespoň odstavec. Kniha je napsána živě, občas mě i rozesměje, čímž ovšem nepřelstím známý pocit, že jsem byl znovu zanechán se svými otázkami, které pozitivističtí mrtví brouci veřejně nevyšlovují: zdali Ježíš tišil bouře, uzdravoval z nemocí či vstal po svém ukřižování z mrtvých.

Z peřin mě od knihy vytahuje vůně bílé kávy jako v dobách nejhlubšího dětství. To je Událost (na rozdíl od všech těch, kterými nás večer nakrmí televize). Obvykle totiž snídani musím připravit sám.

Udiví mě, že si maminka bez dopomoci oblékla župan; sama se už do rukávů nedostane. Rychle jí navléknu ponožky, neboť v kuchyni s okny na sever je po ránu chladno. Přitom věnuji letmý pohled směrem ke sporáku, zdali kypící mléko neuhasil plyn. Vzorně vypnuté kohouty mě zdraví jako posádka při ranním hlášení.

Snídáme mlčky. Máti jí se soustředěnou hltavostí a nic jiného než jídlo si do svého zorného pole nepouští. Mezi sousty, které na sebe bez pauz navazují, se jí nelze vnutit s dotazy, zdali měla po ránu stolicí či jak se vyspala. Příručky o Alzheimerově

12...

chorobě správně radí nepořádat pracovní snídaně, neprobírat nákup nebo přesun taxíkem na zdravotní středisko.

O čem zakoušeči mystična teprve sní, totiž o životě usebraně zanořeném v přítomnosti (a o čem i rádi píšou — totiž o tom, co neprožívají), to pacienti s ACH praktikují bez vynaložení duchovního úsilí. Jejich schopnost těšit se z jídla je až sebevražedná; pokud se zakuckají, nebo se i začnou dusit, vzniklou nesnází se nezdržují a cpou se dál. Budoucnost (ale i minulost) si jednoduše zakázali, a kdybychom na ně my okolní ustavičně nedoráželi, čas by z jejich života vyšuměl docela.

Každá změna má totiž podobu jobovky, a pokud už k mysli postiženého pronikne, aktivuje zneklidňující nájezd úzkosti. Poslušen všech manuálů tedy veškerá oznámení, že na nás co nevidět někdo zazvoní, vždy až do poslední chvíle pečlivě tajím. Máminy pohyby nebezpečně zrychlí; ihned míří k zrcadlu, aby vrhla plachý pohled na svou chatrnou ondulaci, pak se přešourá do obývacího kontrolovat bar, zdali v něm ještě nezbyly nějaké sušenky, načež se mě snaží uprosit, abych narušitele telefonicky odehnal.

Dříve by svou roli hrál i náš již dávno nevy-malovaný byt či naprasklá výplň dveří do ložnice

13...

(památka na otcův poslední výbuch zuřivosti), nemytá okna nebo kouty zčernalé od plísně. Poslední rok však tyto nedostatky úplně vypustila z hlavy. Její odpor vůči příchozím i všemu nepředvídatelnému je už jen pudový, navykle instinktivní.

Ohledně naší panelákové bytovky může být přesvědčena, že se jejím chátráním zabývám já a že se chystám zjednat nápravu (zdali jí něco takového víří hlavou, neověřím, neboť mi v tomto směru dosud nic takového nenaznačila a patrně již ani nenaznačí — jako by si její deverbilizovaná mínění někam zalezla a neměla již v úmyslu o sobě dávat vědět).

Osobně se k žádné *rekonstrukci* nechystám. Ve skulinách času se věnuji svým knížkám nebo psaní. Umýt okna na Vánoce tak nejspíš bude mu-set Boženka.

Nadšena tím, jak zvládla přichystat snídani, pustí se do oblékání bez mé dopomoci. Tepláky vynechá (jejich natažení by už nezvládla), náhradou za ně si přes hlavu přetáhne o jedno triko navíc. Když si to uvědomí, rozesměje se: jsem ale blbá.

Úsměv ji rozjasňuje jen málokdy. Častěji se objeví, pokud se k nám přece jen někdo vnutí a dokáže mámu rozmluvit.

14...

I nebožtík táta jí to nejednou vyčítal: na cizí se smát umíš, na mě ne.

Dokončujeme oblékání.

Žádá novou podprsenku, tahle ji topí. Tedy škrtní, přeložím si pro sebe.

Promazávám jí nohy, trochu masti jí nanesu na paže. Rozetři si to sama, nejsem tvůj komorník.

Léky.

Prstem ukazuje na polici, kde je v pouzdře schované sluchadlo.

Kriticky zkouknu tepláky, pobryndané vším, co včerejší jídelna a lednice daly, a raději vytáhnu čisté.

Kdovíproč si přitom vybavím poslední návštěvu u Botičky. Zastihl jsem ho v dobrém rozmaru, dychtivě rozbalujícího zásilku ze zámoří za třicet tisíc. Nejvíc ho stály elektřina a clo. Zkoušíme roubík. K Botičkově nelibosti vyjde najevo, že vzdor rozměrům, které uvedl do objednávky, nedostatečně dlouhý řemínek neobepne jeho otlý obličej. Pozoruji ho ne bez sedlácky škodolibého zadostiučinění, jak rozlehlostí své vily rázuje z místnosti do místnosti a cosi mumlá o reklamaci; na prubování dalších hraček ztrácí náladu.

Hmota se mstí. A má proč.

15...

S Botičkou jsem se seznámil v Konci Zákona. Občas to tam vypadalo jako na srazu motorkářů. Motorku však vlastnili jen nemnozí a i ti zpravidla zvládli řidičské zkoušky až na opakovaný pokus. Už ve škole jsme povětšinou vynikali spíše v přišívání knoflíků než v ohýbání plechu ve školní dílně.

Do konce Zákona jsem naposledy zašel pár dní před vyšetřením na kolonoskopii. Učili jsme se motat provázky, Botičkovi jsem posloužil jako *figurant*, aniž mě napadlo, že už jsem součástí *jiné* lodi.

Ta mě odvezla do kuchyně, kde jsem včera ve svých pětapadesáti zapnutím trouby odvázně přelezl jednu z dalších zdí, abych za ní odtajnil navlas stejné stromy jako na dosud zmapovaném území. Na svůj premiérový (nepřipálený) štrúdl jsem pomrkával s hrdostí i úšklebkem. Největší dobrodružství nebylo ani tak vlastní pečení, do kterého úspěšně zasahovala matka, rozfoukávajíc již poztrácené návyky, jako zakoupení hotového těsta. Zoufale jsem lítal po krámě a pročesával regály, dokud se odněkud nevynořila prodavačka, aby mě navigovala správným směrem.

Dokončená individuace? Nebo jen jakási dočasná prázdninová bojovka?

16...

Na devátou zvoní holička. Za ženami se nejméně na půl hodiny zavřou dveře.

Zatímco maminka dřímá uspána hučením sušáku, znovu беру do ruky výklad Matouše, který vzdor akademické neutralitě (a zároveň díky ní) otevírá možnost, že evangelia nemusejí být jen zbeletrizovanými psychickými projekcemi, kterým by slušelo místo mezi archiváliemi. Nebo, jak soudí Dana, ideologicky motivovanými příručkami, které vznikly za účelem vyztužit nové hnutí.

Knihu, do níž má hlava pomyslně vepisuje další řádky, nicméně musím zaklapnout, protože nutně potřebuji vylovit nějaký úřední papír.

Ty se mi za poslední týdny ve skříni neutěšeně zvrstvily. Potvrzení o zastavení živnosti. Přiznání podpory v nezaměstnanosti. Doklad z notářství o sepsání a uložení závěti. Žádost o umístění do dvou různých domovů důchodců (pro případ, že by už nebylo zbytí) nebo do stacionáře na respit. Složitá několikastránková smlouva se dvěma pečovatelskými agenturami. Jiná o pronájmu postele s vysouvací ohradou (o tu jde především). Matčiny i moje lékařské zprávy. Úplně vespod církevní čtvrtletník Cesta života s mým článkem „Jsem gay“.

Kvůli papíru musím prohledat i poslední dosud ještě nevybalenou banánovou krabici, připomínku překotného opuštění pražského podnájmu,

17...

s fakturami vyskládanými v průsvitných fóliích, rezervními stomickými pomůckami či zámky a různě dlouhými řetězy, které by se možná někomu mohly hodit k účelům obvyklým. S tričky a letními košilemi: *léto odešlo, jako by nebývalo...*

K přestěhování do Ašerova úplně postačilo Mojmirovo stařícké auto. Mnoho věcí, kterými jsem během uplynulých deseti let zakramařil svůj pražský kvartýr, se tam sice propašovat nezdařilo, a ani jsem se o to příliš nesnažil. Už dřív jsem trochu podělil kamarády. Botička dostal kožený náramek se dvěma žlutými proužky. Milan policajtský opasek, Lukáš harnessy (po česku kšíry) — nostalgická vzpomínka na Berlín, festivalový suvenýr ze stánku na Fuggerově ulici.

Mojmír některé z knih.

Zbytek fetiš výbavy i beletrie putovaly do kontejnerů. Včetně sešmajdaných kanad i značně obnošeného obojku (v případě poslední jmenované položky jsem se ovšem unáhlil).

Oproti jiným příslušníkům minority v minoritě byla má výbava jen skrblicky nemnohá. Démoni smilstva i soutěživé předvádivosti se ve mně neustále prali s démonem lakoty. Harpagon iracionálně libida vzdoroval a logicky argumentoval, že si draze pořízené na sebe dvakrát třikrát natáhnu,

18...

udělám se v tom a za nějakou dobu už ani nebudu vědět, kam jsem co odložil; pokud bych si ovšem nechtěl po vzoru Lukáše nebo Botičky doma založit muzeum pro moly.

Konečně držím potřebný papír v ruce. Nakouknu do kuchyně, jak práce na mámině hlavě pokročily. Holička několika zkušenými pohyby dokončuje účes a bez rozpaků přede mnou začne pomlouvat matčiny andělské šediny, uvyklá, že babky už hovory, které se vedou nad jejich hlavami, nevnímají. Vlasy jsou prý úplně bez života; další trvalou, na kterou se máma tak těší, budeme muset ještě odložit.

Na vodovou jsem dobře slyšel i jako dítě. Znamenala nepřilíš dlouhé zdržení v místním velkoholičství (slovo *kadeřnictví* jsme tenkrát nepoužívali, znělo nám málo sousedsky) a brzký návrat k úchylným hrám s dětmi ze sousedství.

Trvalou jsem ovšem nesnášel. I po hodině byl konec v nedohlednu. Čas jsem si krátil civěním na titulní stránky *Vlasty* na konferenčním stolku s typickým designem šedesátých let nebo okukováním stárnoucích žen pod sušáky, z nichž některé ještě mluvily německy. Jedináček, mazánek, maminka se o mě bála, musela mě mít pořád na očích. Od dětství v sobě živím tuhle hloupou iluzi: že

19...

druhým je dovoleno víc — mohou až na „kopečky“, což byly jakési haldy na okraji čerstvě dostavěného sídliště, kam se chodilo hrát na válku mezi indiánskými klany a na zajatce u kůlu (to hlavně). Nebo na šelmy v cirkuse, přičemž nebezpečná zvířata bylo třeba všelijak krotit a poutat. Vhodným donucovacím prostředkem byla prádelní šňůra, kterou alfa děti kradly ze sušáků před domem.

Mnohé z her se naštěstí odehrávaly i blíž našemu dozorujícímu oknu, takže jsem z nich mohl šlehnout něco dětské erekce. Divím se, že jsem účastníky scénářů, které se spontánně rodily v hlavách potomků našich evangelických sousedů, později nepotkal v Konci Zákona.

Ne, Radek se mýlil, když to zakysle shodil poznámkou (aniž tam kdy byl), že jsou to jen dvě navzájem probourané kočárkárny. K dispozici je tu celý suterén, ukrytý pod rozložitým činžákem z počátku minulého století. Nitky chodeb a prostor se sbíhají u baru, který okupují nekuřáci, sousedící se srovnatelně velkou kuřárnou. Té vévodí jakési kolo štěstí. Oběť se k němu připoutá a párkrát kolkolem protočí. Z ostatních místností zabírá největší plochu imitace středověké mučírny. Vstup do Gotiky nemá na rozdíl od jiných místností červenou stopku, pomocí níž by bylo možné místnost blokovat

20...

pouze pro sebe. Šeptá se tu uctivě jako před začátkem bohoslužeb. Ostatní místnosti jsou menší, skoro zastrčené, na chodbě vitrína s doplňkovým sortimentem. Něco jako střelnice, stánek z pouti. Místo růží z papíru biče a obojky.

Klub naplňuje evangelijní nečinění rozdílů mezi lidmi. Stačí znát adresu, zazvonit a zaplatit vstup (o ten postupně půjde především; pamětníci vzpomínají na rauty, které ještě v dobách dychtivých počátků byly *all inclusive*). Na stálé osazenstvo se nabalují kamarádi a zvědavci. Někteří se zde příliš nezdrží; chtějí se jen utvrdit, že ve svém případě rozhodně o nic nepřišli.

Klub je převážně hetero, menšina je tu menšínou (patrně však zastoupena více než čtyřmi procenty). Kromě nich/nás se tu mihnou i postavy, u nichž není jasné, kým byly, jsou či budou. Jednotlivé podskupiny se neseparují, majorita nepohrdá minoritou, neboť si je vědoma, že majoritou není. Pro mnohé svoboda přiznat si, kým jsem, začíná a končí ve zdejším sklepení, což je kupodivu činí srdečně velkorysími, nikoli zhrzenými.

Šéfová si nechává přezdívat Nefertiti. Dnes však za egyptskou královnu převlečena není ani výjimečně nikomu nemaluje na záda vánoční stromečky; se sklenkou vína v ruce se vybavuje se Šárkou, která se při cestě z Gotiky k baru stavila

21...

u jejího stolu. Drží na vodítku Ctirada, ve druhé ruce svírá bič, Ctirad má v puse udidlo, takže se nebude moci napít, což je přesně to, co požaduje; jeho obnažená zadnice nese tmavě zarudlé stopy po vydatném výprasku.

Časem si musím přiznat, že jsem čekal víc. Procházet se po baru v obojku nebo se nechat v Gotice zamknout do klády — fajn, a co dál? Ne nadarmo tu všichni vyhlížejí speciální akce (i tady se jim říká *workshopy*), které do předvídatelných vod vnášejí nějaké rozčeření. Třeba *zavěšování*, kdy se z lidského těla vyrobí zámotek plující mezi podlahou a stropem. Avšak ani extenze a kultivace pomocí důmyslné uzlovací akrobacie nemohou umlčet některá neodbytná zjištění: že kromě několika vytrvalých nadšenců typu Ctirada a Šárky sem ostatní chodí hlavně na pivo.

Šárka kdysi studovala stejnou fakultu jako já. Společně zavzpomínáme na naše učitele. Přitom se na mě zkoumavě zadívá, jestli jsem v pořádku, že viditelně hubnu a že ze mě mé kožené kalhoty co nevidět spadnou.

Její i Ctiradovo pravé jméno se nikdy nedozvím.

Holička se sbírá k odchodu. Platím, finanční transakce už leží výhradně na mně. Maminku postrkuji

22...

k zrcadlu, aby zkontrolovala výsledek. Pózuji za ní, vypadáme jako manželský pár. Dávám jí pusu na čelo a přidám něco chvály: hezky voníš. Ne, není to úplně čistě, je v tom kus polabské potměšilosti, vykašlavané stále rašícími výhonky sebe-návisti, které se my odstrkování a nevitání nikdy úplně nezbavíme. Máti ten falešný tón ihned zavnímá a ohradí se, ať si z ní neutahuju. Dostává další pusu s neslovním sdělením, že to líp nesvedu, že se to teprve učím, a obejmu ji (což je taky nedávna premiéra).

To, že jsme zůstali na téhle Arktidě sami, na mě každodenně dolehne, když nás po deváté obvyklí pochůzkáři opustí a v bytě se rozhostí ticho.

Pečovatelka na vykoupání, jiná na hlídání, sestra na převazy či rehabilitaci; usměvavý řidič, co nám vynáší oběd až ke dveřím; holička, pedikérka — ti všichni se objeví nejdřív až další den.

Před sto dny bylo u nás živo i v odpoledních hodinách, neboť kdekdo se za mnou vypravil jako za obletovanou hvězdou, aby na vlastní oči viděl, do čeho jsem se to pustil a kdy z toho dodejchám. Když se později ukázalo, že se mi zas až tolik neděje a že na rozdíl od ostatních nemusím vstávat do práce, zájem o mě pohasl.